

regelsæt og standarder på området nu er så omfattende og i så hastig udvikling, at det nødvendiggør en systematisk indsats. Hvis Danmark i øvrigt ønsker at præge de kommende års udvikling på området, vil dette i sig selv stille krav om en tilsvarende opprioritering.

Der bør derfor ske en opprioritering af denne funktion i Danida, og/eller der må på anden vis trækkes på udefrakommende ekspertise.

8.4. Menneskerettigheder som enkeltstående og tværgående hensyn i evaluering og projektplanlægning

Der bør i Danida tilvejebringes en systematisk evaluering af relevante projekter på grundlag af menneskeretskriterier. Der bør udarbejdes check-lists som omfatter typisk forekommende menneskeretsproblemer. Den placering, som miljø- og kvindehensynet (der til dels er et menneskeretsaspekt, nemlig diskrimination på grundlag af køn) har fået, kan tjene til forbillede i denne sammenhæng.

Ingen dansk-finansierede projekter bør modvirke menneskeretshensyn. Danskfinansierede projekter bør, hvor det er relevant, fremme menneskeretshensyn.

Det eksempel, som undertiden fremhæves, er Verdensbankens støtte til bygning af en dæmning, som krævede oversvømmelse af et område, hvor der levede en etnisk gruppe. Den etniske gruppe havde derefter ikke noget naturligt livsgrundlag. Man havde ikke foretaget nogen evaluering af de skadevirkninger for menneskerettighederne, som projektet indebar.

Hvis man taler om konsekvenser for Danidas projektplanlægning, kan man pege på, at Danida kunne udarbejde integrerede menneskeretsprojekter især på det civile og politiske område, samt projekter som støtter de dele af økonomiske og sociale rettigheder, der endnu ikke har været inddraget i dansk udviklingsbistand i videre omfang.

8.5. Nødvendigheden af integration og koordination

Mange menneskeretsprojekter har størst effekt, hvis de gennemføres som led i et samlet integreret program for det enkelte land. Man kan

som eksempel nævne projekter inden for retssektoeren, hvor man søger at hjælpe både på regeringsniveau (bistand til formulering af lovgivning og gennemførelse af internationale forpligtelser), på lokalt embedsmandsniveau, i domstolene, hos advokaterne, ved støtte til oprettelse af menneskeretskommissioner og ombudsmandsinstitutioner, i de lokale retshjælpsgrupper, ved tilførsel af ressourcer til retshjælpsprogrammer, ved undervisning af fattige i deres rettigheder m.v. på én gang.

Et sådant integreret program stiller store krav til *koordination* på mange niveauer. Da der ofte vil være tale om et samvirke mellem officiel bistand og NGO-bistand, vil det fordrer et udstrakt samarbejde mellem Danida og de private (danske og andre) bistandsorganisationer.

Også i lande, hvor visse typer menneskeretsbistand som følge af situationen i landet kun kan kanaliseres via private bistandsorganisationer, er der behov for koordination med Danida, således at den statslige bistand ikke modvirker intentionerne bag den private bistand, og således at Danida kan træde hjælpende ind, såfremt medarbejdere i de private organisationer udsættes for overgreb.

Det forhold, at de nationale NGO'er i vore samarbejdslande kan blive forfulgt i det øjeblik, de får ressourcer, og dermed får en højere profil i det enkelte land, vil også kræve koordination med anden bistand.

De nationale NGO'er skal have tid til at vende sig til øgede ressourcestrømme. De kan have samme problemer som modtagerregeringerne: de kan selv være korrupte, eller de har ikke mulighed for at administrere pengene. Vi må derfor vælge de nationale NGO'er med omhu og give dem tid og støtte til at omstille sig.

De krav, der gælder for aflæggelse af regnskab, må for nogle få menneskeretsprojekters vedkommende i et vist omfang modificeres. Det vil ikke altid være muligt at følge pengene til den endelige modtager. Her er vi ovre i de problemer, vi kender fra apartheidbevillingen, ganske enkelt fordi modtageren kan være i personlig fare.

9. Vi befinder os i en eksperimenteringsfase